

**نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در توسعه و ترویج حقوق بشر با تمرکز
بر فعالیتهای سازمان دیده‌بان حقوق بشر**

نویسنده

وحید نصیری

کارشناس ارشد حقوق بشر از دانشگاه شهید بهشتی

کاندیدای دکترای حقوق بین الملل از دانشگاه ادنبرگ اسکاتلند

سرشناسه : نصیری، وحید، ۱۳۶۷ -

عنوان و نام پدیدآور : نقش سازمان‌های مردم‌نهاد در توسعه و ترویج حقوق بشر با تمرکز بر فعالیت‌های سازمان

دیدهبان حقوق بشر / نویسنده وحید نصیری.

مشخصات نشر : تهران: آذرفر، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۱۶۵ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۳۷۸-۰۰-۹

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا

موضوع : سازمان دیدهبان حقوق بشر

موضوع : Human Rights Watch (Organization)

موضوع : سازمان‌های غیردولتی

موضوع : Non-governmental organizations

موضوع : سازمان‌های غیردولتی - جنبه‌های اجتماعی

موضوع : Non-governmental organizations Social aspects

موضوع : حمایت از حقوق بشر

موضوع : Human rights advocacy

رده‌بندی کنگره : JZ۴۸۴۱/ن۶عن ۱۳۹۶۷

رده‌بندی دیویی : ۳۶۱/۷

شماره کتابشناسی ملی : ۴۸۹۶۳۸۰

نقش سازمان های مردم نهاد در توسعه و ترویج حقوق بشر با تمرکز بر فعالیت های سازمان
دیدۀ بان حقوق بشر

نویسنده: وحید نصیری

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت: اول

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶ ش.

صفحه و قطع: ۱۶۵ صفحه وزیری

ناظر چاپ: رضا ببارئسی

صفحه آرا و طرح: سید محسن الوند کوهی

نشر: آذرفر

مرکز پخش: شهری، خیابان قاسم پاشا وکیل

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۹۲۰۰۹۲

۵۵۹۲۷۶۰۶

کلیه حقوق متعلق به ناشر می باشد.

قیمت: ۱۸۰۰۰۰

شابک ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۳۷۸-۰۰-۹

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه
۱۴.....	فصل اول: معرفی و ارزیابی سازمان‌های غیردولتی
۱۶.....	مبحث اول: معرفی سازمانهای غیر دولتی
۱۵.....	گفتار اول: پیشینه تاریخی و مفهوم سازمان‌های غیردولتی
۱۶.....	بند اول: پیشینه تاریخی سازمانهای غیر دولتی
۲۱.....	بند دوم: مفهوم سازمان‌های غیردولتی
۲۷.....	گفتار دوم: مراحل شکل‌گیری و وضعیت مالی سازمانهای غیردولتی
۲۶.....	بند اول: مراحل شکل‌گیری سازمانهای غیر دولتی
۲۸.....	بند دوم: وضعیت مالی سازمان‌های غیردولتی
۲۹.....	گفتار سوم: تخصیص حقه‌ی سازمان‌های غیردولتی در اسناد بین‌المللی
۳۵.....	مبحث دوم: ارزیابی سازمان‌های غیردولتی
۳۶.....	گفتار اول: معیارهای بنیادین سازمان‌های غیردولتی
۳۷.....	بند اول: اهداف
۳۸.....	بند دوم: ساختار تشکیلاتی و توانمندی‌ها
۴۱.....	بند سوم: استراتژی و شیوه‌های کار
۴۳.....	بند چهارم: جایگاه مشورتی
۴۵.....	گفتار دوم: ویژگی‌های سازمان‌های غیردولتی
۴۵.....	بند اول: عام‌المنافع بودن
۴۶.....	بند دوم: دارا بودن شخصیت حقوق بین‌المللی
۴۶.....	بند سوم: دارا بودن فعالیت‌های فرامرزی
۴۷.....	بند چهارم: دارا بودن سازمان و تشکیلات
۴۸.....	بند پنجم: دارا بودن ارتباط گسترده با سازمان‌های بین‌الدول
۴۷.....	مبحث سوم: نقش سازمان‌های غیردولتی در شکل‌گیری و اجرای قواعد بین‌المللی حقوق بشر
۴۷.....	گفتار اول: نقش سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در شکل‌گیری قواعد حقوق بشر
۵۲.....	گفتار دوم: نقش سازمان‌های بین‌المللی غیردولتی در اجرای قواعد حقوق بشر
۶۰.....	مبحث چهارم: محدودیت‌ها و عوامل موثر در موفقیت سازمان‌های غیردولتی
۶۶.....	فصل دوم: فعالیت‌های سازمان‌های غیر دولتی در ترویج و توسعه حقوق مدنی، سیاسی
۶۷.....	مبحث اول: توسعه و ترویج حقوق و آزادیهای مدنی
۶۷.....	گفتار اول: آزادی اندیشه و بیان
۶۸.....	گفتار دوم: آزادی مذهب و عقیده
۷۰.....	مبحث دوم: توسعه و ترویج حقوق و آزادیهای سیاسی
۷۰.....	گفتار اول - منع بازداشت زندانیان عقیدتی

گفتار دوم - مقابله با شکنجه	۷۱
گفتار سوم - منع تبعیض	۷۶
گفتار چهارم: تقویت صلح و پایه گذاری دموکراسی	۸۵
بند اول. ارزیابی مداوم از عملکرد دولت:	۸۶
بند دوم. انعکاس مشروح تقاضاهای مردم از طریق مشارکت فعالانه و افزایش آگاهی‌ها:	۸۷
بند سوم. تسهیل هماهنگ شدن گروه‌ها در جامعه مدنی و فرایند سیاسی کشور:	۸۸
بند چهارم. تعادل سیاسی دولت بر اثر فشارهای این سازمان‌ها:	۸۸
بند پنجم. اعمال فشار بر دولت‌ها:	۹۰
فصل سوم: نقش سازمانهای غیر دولتی در حمایت از گروه های اجتماعی	۹۲
مبحث اول. حقوق زنان و کودکان	۹۳
گفتار اول حقوق زنان	۹۴
گفتار دوم - حقوق کودکان	۹۷
مبحث دوم: حقوق مولان	۱۰۳
مبحث سوم - زندانیان سیاسی و غیر سیاسی	۱۰۷
مبحث چهارم - حقوق مهاجران، کارگران	۱۱۱
فصل چهارم: بررسی نقش سازمانهای غیر دولتی در ارتقای حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	
مبحث اول - تبیین مفهوم و ماهیت حقوق نهاد دولتی	۱۱۸
مبحث دوم: فعالیت‌های علمی و آموزشی	۱۲۴
گفتار اول: فعالیت‌های علمی	۱۲۴
بند اول - کمک به تدوین و توسعه حقوق بشر	۱۲۵
بند دوم - انجام دادن مطالعات در حوزه حقوق بشر	۱۲۷
گفتار دوم: فعالیت‌های آموزشی	۱۲۷
بند اول - آموزش حقوق بشر	۱۲۸
بند دوم - اطلاع‌رسانی	۱۳۲
بند سوم - خبر رسانی در مورد نقض حقوق بشر	۱۳۵
مبحث دوم- فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی	۱۳۷
گفتار اول: فعالیت‌های فرهنگی	۱۳۸
گفتار دوم: فعالیت‌های اجتماعی	۱۳۹
بند اول: اقدامات حمایتی و وکالتی	۱۴۰
بند دوم: جمع‌آوری و ارائه کمک‌های حقوقی و بشردوستانه	۱۴۱
گفتار سوم - فعالیت‌های اقتصادی	۱۴۲
بند اول: تسهیل دستیابی کشورهای به توسعه پایدار	۱۴۲

- بند دوم- ایجاد سپری در مقابل دولت و اقتصاد بازار: ۱۴۴
- گفتار چهارم - فعالیت‌های بهداشتی ۱۴۴
- نتیجه‌گیری ۱۴۶
- کتابنامه ۱۵۳
- الف) کتب ۱۵۳
- مراجع فارسی ۱۵۳
۲. منابع لاتین ۱۵۹
- ب) مقالات ۱۶۳
- سایت‌های اینترنتی ۱۶۴
- پایان نامه ها ۱۶۵

یکی از مسائل مهم و بحث انگیز در دنیای امروز، مسئله حقوق بشر است. در دو قرن اخیر تلاش های گسترده ای در جهت ترویج اصول و معیارهای حقوق بشر انجام شده است. از جمله این اقدامات تدوین کنوانسیون بین المللی مهمی چون محو هر گونه تبعیض نژادی، کنوانسیون حقوق کودکان، کنوانسیون مبارزه با هر گونه تبعیض پایه زنان، کنوانسیون از بین بردن هر گونه رفتار و مجازات خشن، غیر انسانی و تحقیر کننده، کنوانسیون جلوگیری از مجازات، جنایات و کشتار دسته جمعی بود که سازمانها، غیر دولتی در تدوین آنان نقش بسزایی داشتند.

این برنامه ها و کنوانسیونها به نوبه خود نیز سبب پیدایش و تأسیس سازمان ها و نهادهای غیر دولتی زیادی شد که ترویج حقوق بشر را سرلوحه کار خود قرار دادند. نخستین سند رسمی بین المللی که در آن از سازمان های غیر دولتی و مردم نهاد نام برده شده است، ماده ۷۱ منشور ملل متحد است. اداره اطلاعات سازمان ملل متحد، مهم ترین فعالیت سازمان های غیر دولتی را خدمت انسان دوستانه، توجه دادن مردم به اعمال دولت و نظارت بر سیاست های اتخاذ شده از سوی دولت می داند و در اسناد و اعلامیه های مختلف به نقش مؤثر و تعیین کننده نهادهای جامعه مدنی اشاره کرده است.

بر این اساس در حال حاضر سازمان های غیر دولتی با نهادهای اصلی و فرعی سازمان ملل متحد مرتبط هستند و با آنان در پژوهش، تدوین و اجرای برنامه

های مربوطه همکاری و مشارکت دارند، بر اساس آخرین آمار (سپتامبر ۲۰۱۶) تعداد ۳۱۸۷ سازمان غیر دولتی یا شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل دارای ترتیبات رسمی مشورتی هستند. از مهم ترین نقش و فعالیت سازمان های غیر دولتی، اطلاع رسانی، آموزش و جامعه پذیری، اعمال فشار بر دولتها در جهت تحقق آرمان های حقوق بشر، مهار بحران های اجتماعی و جهت دهی به مطالبات و کمک به رفع موارد نقض حقوق بشر، اقدامات حمایتی و وکالتی و غیره است.

یکی از مهم ترین بزرگترین سازمانهای غیر دولتی فعال که از نظام حمایتی سازمان ملل متحد در زمینه حقوق بشر بسیار بهره گرفته، سازمان دیده بان حقوق بشر است. این سازمان در سال ۱۹۷۸ توسط گروهی از فعالان حقوق بشر از جمله «رابرت برنشتین» و «آریه نیر» به منظور نظارت بر تبعیت کشورهای بلوک شوروی سابق از مفاد حقوق بشر پیمان شان هلسینکی تحت عنوان «ناظر هلسینکی» در پاسخ به درخواست حمایت اعلام شده گروه هایی در مسکو، ورشو و پراگ تأسیس شد.

سازمان از ابتدای تأسیس از کشورهای مختلف و به صورت افتخاری و داوطلبانه و از هر گروه سنی عضو می پذیرد. البته طبق مقررات اساسنامه هیچ عضو این سازمان نباید در مورد کشور خود فعالیت کند تا هم بی طرفی سازمان حفظ شود و هم امنیت اعضا بهتر تأمین گردد. سازمان هدف خود را «دفاع از حقوق بشر» آن چنان که در اعلامیه جهانی حقوق بشر و دیگر استانداردهای بین

المللی آمده، می داند. به طور مشخص در زمینه محاکمه عادلانه زندانیان سیاسی، لغو مجازات اعدام و شکنجه، گروگان گیری، هر گونه اقدام عملی غیر قانونی علیه زندانیان، پایان کشتارهای افراد بی گناه و نسل کشی، ناپدیدشدگی اجباری و هر گونه نقض حقوق بشر، تلاش های فراوانی از سوی این سازمان صورت پذیرفته است. شیوه فعالیت این سازمان عمدتاً بر مبنای جمع آوری و سپس توزیع اطلاعات متکی است.

از مهم ترین شیوه های رسیدگی سازمان های غیر دولتی از جمله سازمان دیده بان به موارد نقض حقوق بشر؛ جمع آوری و ارزیابی اطلاعات از طریق تحقیقات محلی، نظارت بر محاکمات، دیدار از زندانیان و مصاحبه با مقامات دولتی، نامه های خود زندانیان و خانواده های آنان، استاده از گزارش های حقوقدانان و سازمان های حقوق بشر دوستانه و استفاده از گروه های کاری راجع به موضوعات مختلف حقوق بشر از جمله حقوق کودکان، حقوق زنان، شکنجه، مجازات اعدام و است.